

Drejeliren

Muligheder og begrænsninger

Nicolas Koch-Simms

© 2011

Som lirespiller har jeg ofte oplevet at blive spurgt til råds mht. mit instrument - hvordan det fungerer, hvad det kan og - ikke kan. Alle disse spørgsmål har inspireret mig til at lave denne korte praktiske beskrivelse af hvilke muligheder og begrænsninger man måtte støde på - enten som udøvende musiker der vil forsøge sig med drejeliren som et nyt og spændende instrumentet, eller som komponist der måtte ønske at udnytte instrumentet sin musik.

Mit instrument er en moderne drejelire bygges af den østriske instrumentmager Wolfgang Weichselbaumer. Det har sammenlagt 23 strenge fordelt som følger: 3 melodistrengene, 3 snerrestrengene, 5 dronestrengene og 12 resonansstrengene.

The musical score consists of six staves. The first three staves are labeled 'g-melodi', 'd-melodi', and 'G-melodi'. The fourth staff is labeled 'Snerrestrengene', the fifth 'Basdroner', and the sixth 'Resonansstrengene'. The 'g-melodi' staff begins with a note marked 'grundtone' with an arrow pointing to it. The melody strings play a chromatic scale in two octaves, starting from G, D, or G. The drone strings (Snerrestrengene and Basdroner) play a continuous, low-frequency drone. The Resonansstrengene (resonance strings) are shown as a block of notes, indicating they are not played directly but resonate with the other strings.

Samtlige strengene (med undtagelse af resonansstrengene) stryges af et hjul som har forbindelse til et håndtag i instrumentets ene side. Strøget er således kontinuerligt da "buen" er rund. De 11 resterende strenge kan sænkes ned på hjulet enkeltvis eller i forskellige kombinationer alt efter behov.

Instrumentet melodistrengene er som udgangspunkt kromatiske i to oktaver begyndende enten fra G, d eller g. Dertil har jeg to ekstra halvtoner i bunden samt en ekstra hel tone i toppen. Når der spilles er det ikke umiddelbart muligt skifte imellem strengene uden at stoppe. Ved at varieres hjulets hastighed ændre tonesns intensitet og styrke ændres

Melodistrengene betjenes af et klaveratur som virker ved at forkorte strengenes længde. Da alle tre strenge forkortes samtidigt kan der spilles enten i intervaller (kvint / kvart) . Der udover er det ikke muligt at spille flere tone af gangen. Hver enkelt melodistreng / kombination af disse har en særegen lyd. Ved at anvende forskellige - eller kombinationer af flere strenge opnås således ikke blot en bestemt ambitus, men også et bestemt lydbillede i melodien. Der kan desuden spilles pizzicato på de enkelte melodistrengene.

Basstrengene frembringer en dyb kontinuerlig drone under melodien som akkompagnement til musikken.

Snerrestrengene frembringer ligesom basstrengene en drone. Modsat disse kan man (vha. en løs bro som strengene løber over) også frembringe en diskant lyd der oftest beskrives som en "snerren". Anvendt rigtigt kan denne lyd bruges som rytmisk - / dynamisk akkompagnement til musikken.

Hver drone - og snerrestreng er forsynet med en kapo som gør det muligt at hæve tonen ét enkelt trin.

Resonansstrengene rører ikke ved hjulet men hænger 'frit' over dækket. De har til formål at opfange og forstærke de toner som spilles, og er derved med til at give instrumentet en bredere lyd, når der spilles de toner som de er stemt i.

I forstærkede sammenhænge anvender jeg et **indbygget pickup-system** med separate piezzo'er på hver af de 4 strengegrupper med separate samt ét samlet output til mixer. Dertil kan med fordel suppleres med en ekstern mikrofon for at opfange instrumentets akkustiske lyd.